

מראי מקומות- זבחים ל"ו

תיפוק לי' מדין מחשבה כמעשה, ומנ"ל למימר מסברא דבעינן מקום משולש. ותי' דכיון דאפקי' רחמנא למחשבה זו מכלל מחשבת חוץ למקומו, דהיינו דהיכא דאינו למקום משולש אינו חשיב חוץ למקומו, וא"כ גילה התורה דכל מקומות הקודש כחד הם, ולא הוי מחשבה בהו כמעשה גם מסברא, משא"כ בשאר מילי דמיפסל בי' זיבחה, הוי מחשבה כמעשה מסברא דעלמא, וסיים דעדיין צ"ע [גם זה משמע דס"ל דהא דמחשבה כמעשה אין למדין מפיוגול וחץ למקומו, אלא סברא בעלמא הוא].

(ד) **דבר רע, ריבה כאן וכו'-** הק' הקרן אורה, למה צריך קרא, הרי אם ר"י לא בעינן מקום משולש, א"כ תיפוק לי' מסברא דלעיל. ותי' דבא הכתוב לומר הא גופא, דלא בעינן מקום משולש, וע"ש עוד מש"כ בזה.

(ה) **וחטאת שנכנס דמה לפנים פסולה- פרש"י,** לא שנכנס לפנים ממש, דהא עכשיו בשחיטה מיירי, אלא הכוונה הוא דשחט ע"מ להכניס דמה לפנים, והתורה אמרה דזה נחשב דבר רע, אלמא דס"ל לר' יהודה דלא בעינן מקום משולש. והק' הברכת הזבח, הא בפשוטו הו"ל למיפרך דבמתני' דידן לא פליג ר"י על מחשבת פנים, וכאן בברייתא פליג, והניח בצ"ע. וכ' **הצאן קדשים דלק"מ**, דאי משום הא היינו אמרי' דלא פליג במתני' אלא פליג בברייתא, כמו דאמרי' באיזה דוכתי, אבל עכשיו דאמרי' דבזה לא פליג ר' יהודה כלל, דס"ל דבעינן מקום משולש, בזה שפיר הק' הגמ' דמי אית לי' לר' יהודה האי סברא כלל.

(ו) **אמר רבא, תדע, דפיגול לפני זריקה לאו כלום הוא, וכו'-** ע' בעולת שלמה במנחות (טז:) שהביא ראי' מכאן לספקת המשנה למלך (פסוהמ"ק י"ח, ז') אם לוקה על האכילת פסוהמ"ק אפי' קודם זריקה, או אם אמרי' דכיון דאינו נעשה פיגול עד שיקרבו כל מתיריו, א"כ לפני זריקה אין בה פסול פיגול כלל. והביא העו"ש ראי' מכאן דאף מקודם עובר על איסור פיגול, דאל"כ, מהו הראי' מפיוגול למחשבת הינוח, הרי בפיוגול אינו עובר כלל עד הזריקה, ולכן שפיר חל הפיוגול

(א) **אלא טעמא דר"י סברא הוא- הק' הטהרת הקודש,** אם סברא הוא דמחשבה כמעשה, א"כ למה צריך קרא לומר דמחשבת חוץ למקומו פסול הוא, הרי בשלמא צריך למחשבת חוץ לזמנו, לומר דחייב כרת, אבל חוץ למקומו אינו חייב כרת בלא"ה, וא"כ אם סברא הוא, ל"ל קרא נולכאו' לפי הקהלות יעקב שהבאנו בסוף לה: לק"מ, דהא אי"ז סברא פשוטה אלא ילפותא היא מחוץ לזמנו וחץ למקומו, ולכאו' אין למדין מחוץ לזמנו גרידא, דא"כ למה אין כאן חיוב כרת בכל המחשבות, אע"כ למדין מחוץ למקומו, וא"כ ע"כ ה' צריך לכתוב חוץ למקומו, וצ"ע בזה, ולכאו' משמע דס"ל דסברא חיצונה הוא ממש, ומשמע דכן הבין השפת אמת, ע"ש מה שהק' על סברת הגמ'. ותי' הטה"ק דצריך קרא להיכא דחושב לזרוק מקצת הדם שלא במקומו, דאז אין סברא לפסול, דהא אפי' אם אמרי' שם דמחשבה כמעשה, אי"ז מחשבת פסול, שהרי אפי' אם עושה המעשה אינו פוסל הקרבן, וע"כ מה שחידש התורה במחשבת חוץ למקומו הוא אפי' אם חושב לזרוק חלקו בחוץ, משא"כ בחושב להוציאו לחוץ, אינו פוסלו אא"כ חושב על כל הדם.

(ב) **לישנא אחרינא, כל כמיני' לערב דמו בדם פסולים- פרש"י,** מי ישמע לו להקריבו בפסול, הכהנים טמאים לא ישמעו לו, וכו'. והק' הלקוטי הלכות (זבח תודה, ד"ה תדע), א"כ איך שייך ללישנא קמא שיחול הפיוגול, הרי למעשה אינם מקיימים מחשבתו בשבילו. וע"ש דבתחלה רוצה לפרש תי' הגמ' דלא כפרש"י, וע"ש שדחה זה. ולכן כ' דמה דאמרי' דצריך להיות דמחשבתו יכול להתקיים, זהו רק בסברא זו דר' יהודה דמחשבה כמעשה, דצריך להיות מחשבתו יכול להתקיים בפועל, אבל בפיוגול, דגוזה"כ הוא דהקרבן נתפגל ע"י מחשבתו, אז נתפגל אפי' אם לא שייך כ"כ שיתקיים מחשבתו, דהפסול הוא ע"י המחשבה גרידא, ולא משום דהמחשבה הוי כמעשה נולכאו' כדברי הקה"י שהבאנו לעיל, דס"ל דשי' ר' יהודה נלמד מפיוגול רגילה, אלא ס"ל להלקוטי הלכות דסברא אחרת הוא דמחשבה כמעשה].

(ג) **קסבר ר' יהודה בעינן מקום שיהא משולש- הק' הקרן אורה,** נהי דכיון דאין כאן מקום משולש, אמעית מפסול דחוץ למקומו, אבל מ"מ ליפסל מדין מחשבה כמעשה, דסכ"ס הרי אם ה' מכניסו בפנים ה' פסול, וא"כ

(ח) **ובית הלל אומרים אף חטאת שנתנה מתנה א' כיפר- ע' במקדש דוד (ז', ריש אות ד') שכ' לחקור, היכא דנתן מתנה א' ואח"כ נשפך כל הדם אשר בכוס, האם יכול לקבל אם יש שם עוד דם הנפש ליתן שאר מתנות, דהא דאמרי' לעיל (לד:): דאם קיבל הדם בד' כוסות יכול ליתן מתנה מכל כוס וכוס, אפשר שהוא רק בקיבל את כולם קודם מתנה הראשונה, אבל אחר שכבר נתן המתנה הראשונה דנתכפר, אפשר דשוב אינו יכול לעשות עוד קבלה, דאין קבלה לאחר זריקה, והניח בצ"ע.** [ולכאור' מה דשואל לפי ב"ה לאו דוקא, וגם לב"ש נוגע לאחר שנתן ב' מתנות.]

(ט) **לפיכך אם נתן את הראשונה כתיקנה ואת השני' חוץ לזמנה כיפר- ע' בשפת אמת דנסתפק אם צריך עכ"פ לחזור וליתן מתן שני' במחשבה כשרה, וכ' דכן הדעת נוטה. ועוד שואל, בחטאת דבעי ד' מתנות, מהו אם נתן מתנה שני' במחשבה שלא בזמנה, על הצד דאינו צריך לחזור וליתנה, האם צריך ליתן השאר, או דלמא שוב אין צריך (כיון דבלא"ה אינו נותן כל הד').**

(י) **מנין לניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה א' כיפר, ת"ל ודם זבחיך ישפך- ע' בחי' ר' ארי' לייב (ב', כ"ג, א'), שביאר דאין דרשה זו גילוי מילתא בעלמא דא' מהמתנות לבד מעכבת ואינך למצוה בעלמא כן, אלא יסוד הך דינא הוא דנתרבה בזה כפרה מחודשת, שהיא בהגעת הדם למזבח, ובמתנה אחת לבד, דומיא דשפיכה שכל קיומה הוא בשפיכת הדם על המזבח. וכמו דבשפיכה לא שייך ד' מתנות (וכמו שכ' הגרי"ז בשם הגר"ח שהבאנו לקמן), כן בזריקה נתחדש דין זה, דשייך כפרה ע"י זריקה א' כמו שפיכה. והביא ראי' מהא דבמתנה ב' שהן ארבע, הרי כל מתנה הוי שתים, אבל מתנה א' שיוצא בה אינו מתנה א' שהם שתים, אלא מתנה א' ממש, וא"כ ע"כ דין אחר הוא, אלא מתנה מחודשת הוא, שכל קיומה היא בנתינת דם על המזבח. [ולכאור' יש לעי', דהא הגמ' בעמוד ב' דרש מקרנת קרנת וכו' דג' למצוה וא' לעכב, ולפי ר' לייב לכאור' צ"ל דלפי דרשה זו הוי הגדרה אחרת לדין זה מהדרשה דילפי' משפיכה, וצ"ע.]**

אח"כ, משא"כ שאר מחשבות הרי הקרבן פסול מיד, ולכן י"ל דלא חל הפיגול. ואף שמשמע מדברי רש"י דבמחשבת פיגול גופא איכא מחשבת הינוח, וזהו גופא הראי' דיכול לחול פיגול לאחר מחשבת הינוח, כ' העו"ש דע"כ אי"ז כוונת רש"י, דהא לא חישוב על הינוח כלל, אלא ע"כ כוונת רש"י הוא רק דנפסל כמו מחשבת הינוח. וכנראה דכן הבין השטמ"ק בהגמ', שהרי הק' דלפי סברת רש"י, לימא דגם בחוץ למקומו ושלא לשמה בפסח וחטאת כן, דיחול פיגול אח"כ כמו מחשבת חוץ לזמנו עצמו, ואם הי' כוונת הגמ' לומר דכל מחשבת פיגול יש בו גם מחשבת הינוח, א"כ לא הק' כלום. אולם ע' בשיעורי גרמ"ד כאן שהבין דבאמת כיילא בכל מחשבת פיגול גם משחבת הינוח, ולכן הק' על הגמ', למה לי' לרבא לומר דלפני זריקה לאו כלום היא, בפשיטות יש להוכיח, דהא כיון דבכל מחשבת פיגול אי' ג"כ מחשבת הינוח, נמצא דע"כ חייבה התורה אף בכה"ג. ולכן פי' בשם הגרי"ז דודאי אין כוונת הגמ' לומר דפועל יש מחשבת הינוח, שהרי באמת לא חשב אלא לזרוק למחר. אבל כיון דאין הפיגול חל עד שעת הזריקה, א"כ נמצא דהשתא יש מחשבת הינוח שכיילא במחשבתו, וזהו כוונת רבא [וצ"ע כוונתו בזה, וגם יש לעי' אם לפי זה נמצא ראי' בספקת המל"מ להיפוך מהעו"ש, אלא דלא חל כלום עד הזריקה, וצ"ע].

(ז) **ולא היא, התם זריק ומיחזי, הכא לא מיחזי כלל- והעיר השפת אמת, מה הי' הה"א של רבא, הא החילוק של הגמ' פשוט הוא. ותי' דמיירי בטמאים שהם עכשיו טמאים אבל למחר יהיו טהורים, וכגון מחוסר כפורים, וא"כ דומה לבשר לפני זריקה דעכשיו אסור ואחר יהי' זריקה יהי' מותר, וה"נ למחר יהיו טהורים, ולכן שפיר הוי כמו בשר לפני זריקה דנעשה פיגול. אולם עכ"ז דחה הגמ', דבבשר לפני זריקה, אי זורקו היום יהי' חזי, משא"כ התם, אי יזרוק הדם היום לא יהי' חזי להני טמאים, ולכן אפי' בלא פיגול לא הי' יכול לאכלו היום.**

בית שמאי